

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5 (3)

2026

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, may.
3-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHGA QARATILGAN HAYOTIY TASHABBUSLAR.....	12
Muxiddin Kalonov	
O'ZBEKISTONDA NAQDSIZ TO'LOVLAR ULUSHINING OSHISHI VA PUL MASSASI NAZORATI SAMARADORLIGIGA TA'SIRI.....	28
Pardayev G'ayrat Jabbor o'g'li	
BUXGALTERIYA HISOBINING PAYDO BO'LISHI VA RIVOJLANISHI HISOB SIYOSATINING SHAKLLANISHIDA ASOS SIFATIDA.....	34
Abduvaxidov Farxod Tuychiyevich	
O'ZBEKISTON AUDITORLIK TASHKILOTLARIDA ICHKI SIFAT NAZORATI STANDARTLARINI RISKKA YO'NALTIRILGAN YONDASHUV ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	41
Bobonarova Kamola	
SANOAT KORXONALARINING INVESTITSION-INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI.....	47
Azizova Habiba Arslonovna	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIGA RAQAMLI DAVLAT XIZMATLARINI KO'RSATISHNING NAZARIY YONDASHUVLARI.....	56
Yusupova Dilbar Mirabidovna	
КАРБОНОВЫЕ КРЕДИТЫ В АГРАРНОМ СЕКТОРЕ КАК ИНСТРУМЕНТ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА.....	61
Абдуллаева Зайнаб Руслановна	
BUXORO ZINDONI VA BOLO HOVUZ ANSAMBLI MISOLIDA TARIXIY OBIDALARNING BARQAROR TURISTIK SIG'IMI TAHLILI.....	66
Shodiyeva Moxichehra Shokir qizi, Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
SOLIQ TIZIMIDA SOLIQ RISKINI BAHOLASH USLUBIYOTI.....	73
Ravshanjon Azimovich	
O'ZBEKISTONDA UMUMIY O'RTA TA'LIM TIZIMI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA BUXORO VILOYATI TAHLILI.....	80
Davidxodjayev Oybek Obidovich	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSION KREDITLASHLASHNING AMALDAGI HOLATI VA ISTIQBOLLARI.....	85
Abdurashidova Mohidil Qodir qizi, Karimova A.	
IQTISODIYOTNI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA DXSH ASOSIDA FAOLIYAT YURITAYOTGAN TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI MOLIVAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHNI BAHOLASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH MUAMMOLARI.....	91
Toxirov Jaxongir Maxmudjon o'g'li	
SURXONDARYO VILOYATIDA UY-JOY QURILISHI VA IPOTEKA KREDITLASHNING O'ZARO BOG'LIQLIGI.....	96
Turopova Nigora Xolmurod qizi, Safarova Dilrabo Baxriddin qizi	
ESG INTEGRATION AND GREEN FINANCIAL ANALYSIS: A NEW METHODOLOGICAL APPROACH TO CORPORATE FINANCIAL SUSTAINABILITY.....	100
Erkin Temirovich Shodiev	
THE CURRENT STATE OF DIGITALIZATION OF TOURISM IN UZBEKISTAN AND PROSPECTS FOR ITS DEVELOPMENT.....	105
Bekmurodov Bakhtiyor Farkhodovich	
TA'LIM MUASSASALARINI MOLIVALASHTIRISHDA OPTIMALLASHTIRISH ZARURATI VA YO'NALISHLARI.....	113
Umarov Avzaljon Yodgorali o'g'li	

АХОЛИ ИСТЕ’МОЛ МАДАНИЯТИ ВА МИЛЛИЙ ИQTISODIY O’SISHGA TA’SIRI	118
Rustamov Sheroz Oblokulovich	
ISHLAB CHIQRISH OMILLARINING IQTISODIY O’SISHGA TA’SIRI: KOBБ–DOUGLAS MODELИ ASOSIDA EKONOMETRIK TAHLIL	123
Maxmudov Sobir Xudoyberdiyevich	
BARQAROR SHAHARSOZLIK RIVOJLANISHIGA ERISHISHDA QATTIQ CHIQINDILARNI KOMPLEKS BOSHQRISH	129
Firas Halawani, Feruza Insavaliyeva	
СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ РЕАЛИЗАЦИИ НА НАЦИОНАЛЬНОМ УРОВНЕ КЛЮЧЕВЫХ МЕЖДУНАРОДНЫХ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ СОГЛАШЕНИЙ, СВЯЗАННЫХ С ТРАНСГРАНИЧНЫМ ЗАГРЯЗНЕНИЕМ, В УЗБЕКИСТАНЕ И СОСЕДНИХ СТРАНАХ.....	139
Шафикова Луиза, Ойбек Камилов	
ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА УЗБЕКИСТАНА: ОЦЕНКА ТЕКУЩЕГО УРОВНЯ И ПОТЕНЦИАЛА РОСТА	150
Омонтурдиева Диёра	
YER VA SUV RESURSLARINI INTEGRATSIYALASHGAN BOSHQRISHDA DRONLARDAN FOYDALANISH.....	155
Matkarimov Mansur	
YASHIL INVESTITSIYALAR BOZORI MEХANIZMINING DASTAKLARI	161
Ziyodullayeva Gulasal Akmal qizi	
СТРАТЕГИЯ ПРИВЛЕЧЕНИЯ И УДЕРЖАНИЯ ПЕРСОНАЛА ПОСРЕДСТВОМ HR-БРЕНДИНГА: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И ПРАКТИКА РЕАЛИЗАЦИИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	167
Дониерова Фотимабону Алишер кизи	
KAMBAG’ALLIKNI MONETAR VA KO’P O’LCHOVLI BAHOLASH METODOLOGIYASI ASOSIDA IQTISODIY O’SISH STRATEGIYALARINI KONSEPTUAL TAKOMILLASHTIRISH	173
Sotiboldiyev Asadbek Hasan o’g’li	
QURILISH SANOATIDA RESURS TEJAMKOR ISHLAB CHIQRISH TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO’NALISHLARI.....	179
Utbasarov Doniyorjon Baxtiyorovich	
KICHIK BIZNESDA XIZMATLAR SOHASINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI.....	188
Raximov Zafar Komilovich, Mamatazimov Jaloliddin Sherzod o’g’li	
MANAGING DIGITAL TRANSFORMATION IN PRIMARY HEALTHCARE: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW	192
Ashurova Sitora Xusnitdin qizi	
МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАВОВЫЕ ПРОБЕЛЫ В УПРАВЛЕНИИ ТРАНСГРАНИЧНЫМ ЗАГРЯЗНЕНИЕМ ВОД В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ	197
Тиллахуджаев Аббосхон, Дилфуза Шакирова, Мухамедалиева Сайёра, Ойбек Камилов	
JAHON ME’MORIY MEROSIDAN TURIZMDA FOYDALANISH: DOLZARB MUAMMOLAR, ZAMONAVIY YECHIMLAR VA ISTIQBOLLI TAKLIFLAR.....	208
Qilichov Muhridin Husniddin o’g’li	
IMPROVING SALES PROMOTION STRATEGIES FOR UZBEK EXPORTERS IN DEVELOPING FOREIGN MARKETS.....	217
Aziz Kurbanovich Abdullaev, Rustamova Madina Baxrom qizi	
ENVIRONMENTAL DEGRADATION AND CARBON EMISSION: INTERCONNECTED LINKS WITH ECONOMIC GROWTH IN POST-SOVIET.....	222
Rajabova Malika Nuriddin qizi	
NATIЈAGA YO’NALTIRILGAN BUDJETLASHTIRISHGA OID ILMIY QARASHLAR VA YONDASHUVLAR	230
Qosimova Gulyar Axmatovna	

ТРАНСГРАНИЧНЫЕ ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ РЕГИОНАЛЬНОГО ТУРИЗМА НА ПРИМЕРЕ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН.....	236
Наурызбаев Алиакбар Рустамович	
ВЗАИМОСВЯЗЬ УРОВНЯ ЖИЗНИ И ИНДЕКСА ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В УСЛОВИЯХ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ	239
Усманова Зумрад Исламовна	
KIMYO SANOAT KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH CHORALARI	242
Muxammadiyeva Munira Zaynabuddinovna	
QISHLOQ UY-JOY QURILISHIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEXANIZMLARINING AHAMIYATI.....	248
Xannarov Komiljon Karimovich	
TIBBIYOT MUASSASALARI FAOLIYATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA VAZIFALAR TAQSIMOTI TAMOYILLARI.....	253
Saidov Suhrob Shodmonovich	
HUDUDIIY IQTISODIY INTEGRATSIYA RIVOJLANISHINING XORIJIY TAJRIBASI VA MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARI UCHUN AHAMIYATI.....	257
Akbarova Kamola Akmaljonovna	
MOLIYAVIY TAHLIL AXBOROT BAZASINING KORXONA RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA'SIRI	263
Karimov Eminjon Gopardjonovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI	270
Shermatov Axror Abdixakimovich	
QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARIDAN SAMARALI FOYDALANISH VA ENERGIYA SAQLASH TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	275
Ergash Bobobekov	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARIDA ISLOM MOLIYASINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	281
Yo'ldoshev Jamshid Nu'monovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARINI SAMARALI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	285
Qurbonova Rahima Jamshedovna	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA YANGI ISH O'RINLARINI SHAKLLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	290
Ibroximova Nafosat Abdusattor qizi	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA QAYTA ISHLASHNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR.....	297
Raximov Zikrullo Soyibjon o'g'li	
RAQAMLI MUHITDA REKREATSION XIZMATLAR MARKETINGINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	302
Usmanova Zumrad Islamovna	
WAYS TO IMPROVE THE QUALITY OF EDUCATIONAL SERVICES IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS	306
Iskhakova Sarvar Ayubovna, Amriyeva Shahzoda Shukhratovna	
BARQAROR TURIZMGA ERISHISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI.....	312
Baxtiyorov Javlon Fazliddin o'g'li	
MEVA MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING ZAMONAVIY TIZIMI.....	316
Yusufova Laylo G'ayrat qizi	

AHOLISI ZICH JOYLASHGAN HUDUDLARDA QISHLOQ JOYLARINING BARQAROR RIVOJLANISHI: NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLAR.....	325
Yusufjonov Jahongir Ilxomjon o'g'li	
СТРАТЕГИЧЕСКОЕ МЫШЛЕНИЕ В ФИЛОСОФИИ СТОИЦИЗМА И СОВРЕМЕННОЙ ТЕОРИИ СТРАТЕГИИ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ВЗГЛЯДОВ МАРКА АВРЕЛИЯ И КОНЦЕПЦИИ СТРАТЕГИРОВАНИЯ ВЛАДИМИРА Л. КВИНТА.....	329
Норкулов Суннатбек Алишерович	
О'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM MUASSASALARINI MOLIYALASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	335
Kurbanov Baxodir Negmatullayevich	
MAMLAKATIMIZDA INVESTITSIYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA QULAY BIZNES MUHITINING TA'SIRI.....	341
Vahidova Gulhayyo Arzi qizi	
O'ZBEKISTONDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNI BANK KREDITLARI BILAN TA'MINLASHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	347
Raxmanova Ilmira Rustamovna	
SAVDO KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA MA'LUMOTLAR TAHLILI VA MAQSADLI MARKETINGDAN FOYDALANISH YO'NALISHLARI.....	354
Toxirov Javlon Raximovich	
MAXSUS IQTISODIY ZONALARNI TARKIBIY QISMLARI BO'YICHA BAHOLASHNING MUHIM OMILLARI.....	361
Arslonov U. U.	
RESURSLAR TA'MINOTI TIZIMINING TASHKILY-IQTISODIY XUSUSIYATLARI.....	367
Arziqulova Oybarchin Eshquvat qizi	
JAHON SAVDO TASHKILOTI TAMOYILLARI ASOSIDA SOLIQ SIYOSATINI MUVOFIQLASHTIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI.....	373
Saitqulov Suxrob Shavkatovich	
TIJORAT BANKLARIDA MIJOZLARNING KREDIT QOBILIYATINI BAHOLASH UCHUN SKORING MODELIDA SUN'Y INTELLEKTNI JORIY ETISHNING AHAMIYATI.....	380
Komiljon Karimov	
OLIY TA'LIM VA AMALIYOT TIZIMLARI INTEGRATSIYASI ASOSIDA KADRLAR TAYYORLASH MENEJMENTINI TAKOMILLASHTIRISHNING INNOVATSION MEXANIZMLARI.....	386
Karimova Xurshida Raximovna	
QO'RIQLASH DEPARTAMENTIDA SOLIQ YUKLAMASINING MOLIYAVIY BARQARORLIKKA TA'SIRI VA UNI ICHKI MOLIYAVIY NAZORAT HAMDA AUDIT NUQTAYI NAZARDAN TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI.....	390
Salimbayev Mirsohibjon Mirsodiq o'g'li	
ПОВЫШЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА И ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	396
Ли Марина Рудольфовна	
O'ZBEKISTONDA YER RESURSLARINING AGRAR IQTISODIYOTGA TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH.....	402
Xoshimova Sevara Baxromovna	
FARMATSEVIKA IMPORT KOMPANIYALARIDA REKLAMA SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH: "SHINING IMPEX" AJ MISOLIDA EMPIRIK TADQIQOT.....	410
Alimxodjayeva Nargiza Elshodovna, Nurullayev Ilyosbek Xojiabdulla o'g'li	
HUDUDIY IQTISODIY O'SISHNI EKONOMETRIK MODELASHTIRISH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	417
Turayev Baxtiyor Ergashevich	
QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA SANOATINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI VA SAMARADORLIKNI OSHIRISH YO'NALISHLARI.....	421
Qalandarova Gulshoda Nazirjon qizi	

QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARIDA DAVLAT SUBSIDİYALARINING MOLIYAVIY NATIJALARGA TA'SIR KANALLARI VA ULARNI HISOBDA AKS ETTIRISH MASALALARI	427
Davronbek Matyakubovich Matkarimov, Qadamov Mirzobek Ulug'bek o'g'li	
O'ZGARUVCHILAR O'RTASIDAGI MUNOSABATLARNI REGRESSIYA MODELLARI ORQALI AMALIY TAHLILI	432
Sakiyeva Ozoda Batirovna, Xushvaqtova Dilfuza Ramazon qizi	
INSON KAPITALIGA YO'NALTIRILGAN INVESTITSİYALARNI MOLIYALASHTIRISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	437
Zayniddinov Aloviddin Zayniddin o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KRIPTO-AKTIVLAR AYLANMASINI RIVOJLANTIRISH HAMDA BOZOR MUNOSABATLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	444
Khakimov Bekzod Ilhomjonovich	
O'ZBEKISTONDA MADANIYAT VA SAN'AT TA'LIMI MUASSASALARINI DAVLAT TOMONIDAN MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI.....	453
Atabayeva Yulduz Baxtiyar qizi	
ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ КАК ФАКТОР ПЕРЕХОДА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ В УЗБЕКИСТАНЕ	457
Ким Елена Радионовна	
O'ZBEKISTONDA YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNI BOSHQARUV SAMARADORLIGI: HOLAT, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR.....	464
Abdurasulova Zarina Sayfiddin qizi	
STRATEGIC MARKETING CAPABILITIES AND ENTERPRISE COMPETITIVENESS IN DIGITAL PLATFORM ECOSYSTEMS: A CONCEPTUAL SMPC MODEL FOR EMERGING MARKETS	471
Bakhtiyor Ruziev Eshmuminovich	
ВЗАИМОСВЯЗЬ УРОВНЯ ЖИЗНИ И ИНДЕКСА ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В УСЛОВИЯХ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ	477
Усманова Зумрад Исламовна	
UGLEROD CHIQINDILARINI KAMAÝTIRISHDA YASHIL INVESTITSİYALAR AHAMIYATINING NAZARIY ASOSLARI.....	480
Jumaniyozov Feruzbek Dilshod o'g'li, Niyozmetov Doniyor Rejabbayevich, Majidov Jamoladdin Komoliddinovich	
MEHMONXONA XO'JALIGI SUBEKTLARIDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI.....	485
Gulomqodirova Ma'muraxon Saydumarxon qizi	
QISHLOQ MANZILGOHLARINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING MOHIYATI VA NAZARIY JIHATLARI	492
Xusanova Sevara Shavkat qizi	
QURILISH KORXONALARIDA INNOVATSION-INVESTITSION BOSHQARUV METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	499
Raxmatillo Mirolimovich Egamov	
MOLIYAVIY HISOBOTNING KOMPILYATSIYASI BO'YICHA TOPSHIRIQLARNI BAJARISH TARTIBI.....	503
A.Z.Avlokulov	
ERKIN IQTISODIY ZONALARNING MOHIYATI, TASNIFLASH MEZONLARI VA SHAKLLARI	507
Ibragimov Aziz Turayevich	
IJTIMOY OMILLAR ASOSIDA BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI TASHKIL ETISHNING AFZALLIKLARI.....	514
Isroilov Xurshidbek Rustambek o'g'li	

IJTIMOY OMILLAR ASOSIDA BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI TASHKIL ETISHNING AFZALLIKLARI

Isroilov Xurshidbek Rustambek o'g'li

Namangan davlat texnika universiteti tayanch doktoranti

E-mail: x.r.isroilov@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada kichik biznes subyektlari faoliyatining rivojlanishi va iqtisodiy samaradorlikka erishishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy omillarning o'ri hamda ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, ushbu omillarni tahlil qilish asosida samarali ishlab chiqarish munosabatlarini tanlash va amaliyotga joriy etish masalalari xalqaro va milliy ilmiy manbalar hamda iqtisodchi olimlarning ilmiy qarashlari asosida tadqiq etilgan. Bundan tashqari, kichik biznes subyektlari faoliyatini tashkil etishda boshqa ichki va tashqi omillarni ham kompleks ravishda o'rganish zarurligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: biznes subyekti, xo'jalik yurituvchi subyekt, ijtimoiy omil, ichki omillar, tashqi omillar, iqtisodiy samaradorlik, daromad, qadriyat, urf-odat.

Abstract. This article examines the role and importance of social factors influencing the development of small business entities and the achievement of economic efficiency. It also discusses the issues of selecting and implementing effective production relations in practice based on the analysis of international and national scientific sources, as well as the scientific views of economists. In addition, the article emphasizes the necessity of comprehensively studying other internal and external factors in organizing the activities of small business entities.

Key words: business entity, economic entity, social factor, internal factors, external factors, economic efficiency, income, value, tradition, custom.

Аннотация. В данной статье освещены роль и значение социальных факторов, влияющих на развитие деятельности субъектов малого бизнеса и достижение экономической эффективности. Также рассмотрены вопросы выбора и внедрения в практику эффективных производственных отношений на основе анализа международных и национальных научных источников, а также научных взглядов экономистов. Кроме того, обоснована необходимость комплексного изучения других внутренних и внешних факторов при организации деятельности субъектов малого бизнеса.

Ключевые слова: субъект бизнеса, хозяйствующий субъект, социальный фактор, внутренние факторы, внешние факторы, экономическая эффективность, доход, ценность, традиция, обычай.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotida global raqobatning kuchayib borishi sharoitida iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi va raqobatbardosh bozor mexanizmining asosiy elementi sifatida kichik biznesning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Aynan kichik biznes subyektlari bozor kon'yunkturasidagi o'zgarishlarga tez moslashishi, iqtisodiy muhitdagi yangiliklarni qisqa muddatda amaliyotga joriy etishi hamda bozor iqtisodiyotining moslashuvchanligini ta'minlashi bilan ajralib turadi.

Hozirgi globallashtirish va raqamli iqtisodiyot sharoitida biznes faoliyatini samarali tashkil etish, moliyaviy resurslardan oqilona foydalanish hamda boshqaruv qarorlarini ilmiy asosda qabul qilishda buxgalteriya hisobi muhim ahamiyat kasb etmoqda. Buxgalteriya hisobi har qanday xo'jalik yurituvchi subyekt faoliyatining ajralmas tarkibiy qismi bo'lib, korxonaning moliyaviy holati, aktivlari va majburiyatlari, daromadlari hamda xarajatlari to'g'risidagi ishonchli axborotlarni shakllantirish vazifasini bajaradi. Shu sababli zamonaviy biznes muhitida buxgalteriya hisobini chuqur o'rganish iqtisodiyotni barqaror rivojlantirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida iqtisodiy faoliyatni samarali tashkil etish, resurslardan oqilona foydalanish va foyda olishga yo'naltirilgan jarayonlar biznes subyektlari faoliyati orqali amalga oshiriladi. Biznes subyekti iqtisodiy munosabatlarning faol ishtirokchisi sifatida mahsulot ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish, ish bajarish, savdo-sotiq operatsiyalarini amalga oshirish hamda moliyaviy natijalarga erishish maqsadida tashkil etiladi.

Biznes subyektini tashkil etishning ahamiyati, avvalo, tadbirkorlik faoliyatini qonuniy asosda yuritish imkoniyatini yaratishi, daromad olish va iqtisodiy mustaqillikka erishishga xizmat qilishi bilan izohlanadi. Shuningdek, biznes subyektlari yangi ish o'rinlarini yaratish orqali jamiyat rivojiga hissa qo'shadi, soliqlar orqali davlat byudjeti daromadlarini shakllantirishda ishtirok etadi, sog'lom raqobat muhitini rivojlantiradi hamda sifatli mahsulot va xizmatlar assortimentining kengayishiga xizmat qiladi.

Biznes subyektini tashkil etish iqtisodiy faoliyatni qonuniy va samarali yo'lga qo'yishning muhim bosqichi hisoblanadi. Uning asosiy vazifalari qatoriga mahsulot ishlab chiqarish yoki xizmat ko'rsatish, moliyaviy, mehnat va vaqt resurslaridan samarali foydalanish, bozorni o'rganish va iste'molchilar talabini tahlil qilish, sifatni ta'minlash hamda raqobatbardoshlikni oshirish, amaldagi qonunchilikka rioya qilish va hisob-kitoblarni to'g'ri yuritish, shuningdek, xodimlar salohiyatini rivojlantirish kabi yo'nalishlar kiradi.

Biznes subyektlarini tashkil etish nafaqat shaxsiy daromad manbai, balki jamiyat va davlat iqtisodiyoti rivojiga xizmat qiluvchi muhim iqtisodiy institut hisoblanadi. U orqali iqtisodiy faollik ortadi, yangi imkoniyatlar yaratiladi va bozor munosabatlari yanada rivojlanadi.

Biznesni tashkil etishning asosiy maqsadi mavjud iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish orqali mahsulot ishlab chiqarish yoki xizmat ko'rsatish, iste'molchilar ehtiyojini qondirish hamda iqtisodiy samaradorlikka erishishdan iboratdir. Shu bilan birga, biznes faoliyati faqat foyda olish vositasi sifatida emas, balki yangi ish o'rinlarini yaratish, davlat byudjetiga tushumlarni oshirish, innovatsiyalarni joriy etish va jamiyat iqtisodiy taraqqiyotini qo'llab-quvvatlashning muhim omili sifatida ham namoyon bo'ladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kichik biznes subyektlari, ularning iqtisodiy mohiyati, faoliyatini tashkil etish hamda rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar yuzasidan ko'plab iqtisodchi olimlar tomonidan ilmiy fikr va mulohazalar bildirilgan. Ayniqsa, ijtimoiy omillarning biznes faoliyatiga ta'siri zamonaviy iqtisodiy tadqiqotlarda muhim yo'nalishlardan biri sifatida o'rganilmoqda.

Mahalliy iqtisodchi olimlar Q. Yo'ldoshev va Q. X. Abdurahmonov "Ijtimoiy iqtisodiyot va menejment asoslari" nomli risolasida ijtimoiy omillar biznes subyektlarining uzoq muddatli rivojlanish strategiyasini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etishini ta'kidlaydi. Mualliflarning fikricha, zamonaviy korxonalar faqat iqtisodiy foyda olish bilan cheklanib qolmasdan, balki jamiyat oldidagi ijtimoiy mas'uliyatni ham hisobga olishi zarur. Chunki jamiyat bilan uyg'un faoliyat yurituvchi biznes subyektlari iste'molchilar ishonchini qozonadi, korporativ obro'sini mustahkamlaydi hamda bozorda barqaror mavqega ega bo'ladi¹.

Iqtisodchi olim Sh. R. Qobilov o'zining "Mehnat iqtisodiyoti va inson resurslarini boshqarish" nomli risolasida biznes faoliyatida xodimlar bilan bog'liq ijtimoiy omillarning alohida ahamiyatga ega ekanligini qayd etadi. Unga ko'ra, xodimlarning mehnat sharoiti, ijtimoiy himoyasi, ish haqi darajasi hamda motivatsiyasi ishlab chiqarish samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqotlar natijasida xodimlar uchun qulay mehnat muhiti yaratilgan korxonalarda mehnat unumdorligi 15–20 foizga yuqori bo'lishi mumkinligi asoslangan. Shu sababli zamonaviy tashkilotlar xodimlarni rag'batlantirish, kasbiy rivojlantirish va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash dasturlariga katta e'tibor qaratmoqda².

A. E. Ergashev esa "Korporativ ijtimoiy mas'uliyat va biznes etikasi" nomli monografiyasida korporativ ijtimoiy mas'uliyat zamonaviy biznesning muhim tarkibiy qismiga aylanib borayotganini ta'kidlaydi. Muallifning fikricha, korxonalar nafaqat iqtisodiy foyda olish, balki jamiyat manfaatlariga xizmat qilish orqali ham o'z nufuzini oshirmoqda. Jumladan, ayrim korxonalar ta'lim muassasalarini qo'llab-quvvatlash, ekologik loyihalarda ishtirok etish hamda aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlariga ko'maklashish kabi tashabbuslarni amalga oshirmoqda. Bu esa korxonaning ijtimoiy nufuzi va jamoatchilik ishonchining oshishiga xizmat qiladi³.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqolada kichik biznes subyektlari faoliyatiga ta'sir etuvchi ichki va tashqi omillar hamda ularning iqtisodiy samaradorlikka ta'siri tahliliy ma'lumotlar asosida o'rganildi. Tadqiqot jarayonida kichik biznes subyektlarining faoliyatini tashkil etishda ijtimoiy omillarning ahamiyati, ularning iqtisodiy natijalarga ta'siri hamda samarali boshqaruv mexanizmlarini shakllantirish masalalariga alohida e'tibor qaratildi.

Tadqiqot metodologiyasi sifatida tizimli tahlil, taqqoslash, iqtisodiy-statistik usullar hamda iqtisodiy baholash metodlaridan foydalanildi. Ushbu usullar orqali biznes subyektlari faoliyatiga ta'sir qiluvchi omillar kompleks ravishda tahlil qilinib, ularning iqtisodiy samaradorlikka ta'siri ilmiy asosda baholandi.

1 Yo'ldoshev Q., Abdurahmonov Q.X. *Ijtimoiy iqtisodiyot va menejment asoslari*. - Toshkent: "Iqtisodiyot", 2020. - 74–82-betlar.

2 Qobilov Sh.R. *Mehnat iqtisodiyoti va inson resurslarini boshqarish*. - Toshkent: "Fan va texnologiya", 2021. - 116–124-betlar.

3 Ergashev A.E. *Korporativ ijtimoiy mas'uliyat va biznes etikasi*. - Toshkent: "Innovatsion rivojlanish", 2022. - 58–67-betlar.

Tadqiqot davomida mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy ishlari, xususan kichik biznes subyektlarini boshqarish, biznes faoliyatiga ta'sir etuvchi iqtisodiy, siyosiy, huquqiy, ijtimoiy, ekologik va texnologik omillar hamda boshqaruv nazariyasiga oid ilmiy qarashlar zamonaviy yondashuvlar asosida o'rganildi. Shuningdek, xalqaro va milliy ilmiy manbalar, zamonaviy boshqaruv konsepsiyalari, iqtisodchi olimlarning ilmiy qarashlari hamda amaldagi normativ-huquqiy hujjatlardan keng foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Biznes faoliyatida ijtimoiy omillar korxonalar faoliyatiga jamiyat, aholi, iste'molchilar, mehnat bozori, madaniyat, qadriyatlar va turmush tarzi orqali ta'sir ko'rsatadigan muhim tashqi muhit omillari hisoblanadi. Har qanday biznes subyekti o'z mahsulot yoki xizmatlarini muayyan jamiyat a'zolariga taklif qiladi. Shu sababli aholining ehtiyojlari, daromad darajasi, yosh tarkibi, ta'lim saviyasi, kasbiy malakasi, iste'mol odatlari va ijtimoiy qarashlari biznes faoliyatining muvaffaqiyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Ijtimoiy omillar deganda jamiyatdagi demografik, madaniy, axloqiy, ta'limiy, mehnat va iste'mol bilan bog'liq jarayonlarning biznes subyekti faoliyatiga ko'rsatadigan ta'siri tushuniladi. Ushbu omillar korxonaning mahsulot ishlab chiqarish hajmi, xizmat ko'rsatish sifati, marketing strategiyasi, kadrlar siyosati va korporativ ijtimoiy mas'uliyatini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Masalan, yoshlar ulushi yuqori bo'lgan hududlarda raqamli xizmatlar, ta'lim kurslari, zamonaviy kiyim-kechak hamda elektron savdo xizmatlariga talab yuqori bo'lishi mumkin.

Biznes faoliyatiga ta'sir qiluvchi asosiy ijtimoiy omillar tarkibiga aholining yosh tarkibi, daromad darajasi, ta'lim va kasbiy malaka saviyasi, iste'mol madaniyati, urf-odat va qadriyatlar, turmush tarzi hamda urbanizatsiya darajasi kiradi.

Aholining yosh tarkibi biznes uchun muhim ijtimoiy ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi. Yoshlar soni yuqori bo'lgan hududlarda texnologik mahsulotlar, internet xizmatlari, ta'lim platformalari, sport mahsulotlari va tezkor ovqatlanish xizmatlariga talab yuqori bo'ladi. Keksalar ulushi ko'proq bo'lgan hududlarda esa tibbiy xizmatlar, dori-darmon vositalari, sog'lomlashtirish markazlari va ijtimoiy xizmatlarga ehtiyoj ortadi. Shu sababli korxonalar mahsulot assortimentini shakllantirishda aholining demografik tarkibini chuqur tahlil qiladi.

Aholining daromad darajasi iste'mol talabini shakllantiruvchi asosiy omillardan biridir. Daromad darajasi yuqori bo'lgan aholida sifatli, brendli va qulaylik darajasi yuqori mahsulotlarga talab ortadi. Daromadi nisbatan past bo'lgan guruhlar esa, asosan, arzon va kundalik ehtiyoj uchun zarur mahsulotlarni xarid qilishga intiladi. Masalan, aholining o'rtacha daromadi oshishi maishiy texnika, avtomobil, turizm, restoran va ta'lim xizmatlariga bo'lgan talabning kengayishiga xizmat qiladi.

Ta'lim va kasbiy malaka darajasi biznes uchun ikki tomonlama ahamiyatga ega. Birinchidan, yuqori ta'limli va malakali aholining iste'mol talabi murakkabroq hamda sifatga yo'naltirilgan bo'ladi. Ikkinchidan, korxonalar malakali ishchi kuchi orqali ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi. Masalan, axborot texnologiyalari sohasida faoliyat yurituvchi korxonalar uchun dasturchilar, tizim administratorlari va raqamli marketing mutaxassislari muhim resurs hisoblanadi.

Iste'mol madaniyati ham biznes strategiyasini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Iste'molchilar mahsulotning narxi, sifati, dizayni, ekologik xavfsizligi, brendi hamda xizmat ko'rsatish darajasiga alohida e'tibor qaratadi. Zamonaviy iste'molchilar orasida ekologik toza mahsulotlar, sog'lom ovqatlanish, qulay yetkazib berish va onlayn to'lov xizmatlariga talab ortib bormoqda. Bu esa korxonalarni yangi xizmat turlarini joriy etishga undaydi.

Urf-odat va milliy qadriyatlar ham biznes faoliyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Har bir jamiyatning o'ziga xos madaniyati, bayramlari, iste'mol odatlari va ijtimoiy qarashlari mavjud. Masalan, milliy bayramlar arafasida oziq-ovqat mahsulotlari, sovg'alar, kiyim-kechak va xizmatlarga talab ortadi. Korxonalar ushbu davrlarni hisobga olib, savdo hamda reklama strategiyalarini oldindan rejalashtiradi.

Turmush tarzi ijtimoiy omillarning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Aholining ish vaqti, dam olish odatlari, sog'lom hayot tarziga munosabati, sport bilan shug'ullanishi va raqamli texnologiyalardan foydalanish darajasi biznes faoliyatiga ta'sir ko'rsatadi. Masalan, sog'lom turmush tarziga qiziqishning ortishi sport zallari, sog'lom ovqatlanish mahsulotlari, vitaminlar va profilaktik tibbiy xizmatlarga talabni oshirmoqda.

Urbanizatsiya darajasi, ya'ni aholining shaharlarga ko'chib borishi ham biznes uchun muhim omillardan biridir. Shahar aholisi sonining ortishi savdo markazlari, transport xizmatlari, uy-joy qurilishi, umumiy ovqatlanish, ta'lim va tibbiy xizmatlarga bo'lgan talabning kengayishiga olib keladi. Masalan, yirik shaharlarda elektron savdo va yetkazib berish xizmatlari qishloq hududlariga nisbatan tezroq rivojlanmoqda.

Ijtimoiy omillar marketing faoliyatiga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Korxonalar reklama va savdo strategiyalarini iste'molchilarning yosh guruhi, daromad darajasi, qadriyatlari hamda ehtiyojlariga moslashtiradi. Masalan, yoshlar uchun mo'ljallangan mahsulotlar ijtimoiy tarmoqlar orqali reklama qilinsa, katta yoshdagi iste'molchilar uchun an'anaviy reklama usullari samaraliroq bo'lishi mumkin.

Ijtimoiy omillarni tahlil qilishda biznes subyektlari faoliyatini boshqarishga mas'ul xodimlar tomonidan ishlab chiqarilayotgan mahsulotlar va ko'rsatilayotgan xizmatlarning asosiy iste'molchilari kim ekanligi, ularning daromad darajasi, yoshi, kasbi va ehtiyojlari qay darajada shakllangani, biznes faoliyati yuritilayotgan hududda qanday ijtimoiy masalalar mavjudligi, mehnat bozorida malakali kadrlarning yetarliligi, aholining turmush tarzi qanday o'zgarib borayotgani hamda faoliyat yuritayotgan biznes subyektlarining jamiyat oldidagi ijtimoiy mas'uliyati kabi masalalarni muntazam o'rganib borish zarur.

Biznesda ijtimoiy omillar xo'jalik yurituvchi subyektlarning bozor strategiyasi, kadrlar siyosati, mahsulot sifati va ijtimoiy mas'uliyatini belgilovchi muhim tashqi muhit omillari hisoblanadi. Aholining demografik tarkibi, daromad darajasi, ta'lim saviyasi, iste'mol madaniyati va turmush tarzi biznes faoliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli zamonaviy biznes subyektlari ijtimoiy omillarni muntazam tahlil qilib borishi, iste'molchilar va xodimlar ehtiyojlariga mos strategiyalar ishlab chiqishi hamda jamiyat manfaatlarini bilan uyg'un holda faoliyat yuritishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Aholining ijtimoiy faolligi va axborot texnologiyalaridan foydalanish darajasi ham biznes faoliyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Ijtimoiy tarmoqlar, internet platformalari va elektron kommunikatsiyalar orqali iste'molchilar mahsulot sifati, xizmat ko'rsatish darajasi hamda korxonalar obro'si haqida tezkor axborot almashadi. Masalan, mijozlarning ijtimoiy tarmoqlardagi salbiy fikrlari korxonalar imijiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli korxonalar mijozlar bilan muntazam muloqot olib borishga va xizmat sifatini yanada yaxshilashga alohida e'tibor qaratmoqda.

Ijtimoiy omillar korxonaning marketing strategiyasida ham muhim o'rin tutadi. Masalan, aholining sog'lom turmush tarziga bo'lgan qiziqishi ortib borayotgani sababli ko'plab korxonalar ekologik toza va tabiiy mahsulotlar ishlab chiqarishga yo'naltirilmoqda. Yoshlar orasida raqamli texnologiyalarga talab yuqori bo'lgani uchun elektron savdo, mobil ilovalar va onlayn xizmatlar bozori tez sur'atlarda rivojlanmoqda. Bu esa biznes subyektlarini iste'molchilar ehtiyojlariga mos innovatsion mahsulotlar yaratishga undaydi.

Biznes subyektiga ta'sir qiluvchi omillar shartli ravishda ikki katta guruhga bo'linadi: ichki omillar va tashqi omillar. Ichki omillar korxonaning o'z faoliyati, resurslari, boshqaruv tizimi va tashkiliy tuzilmasi bilan bog'liq bo'lsa, tashqi omillar korxonadan tashqarida shakllanadigan hamda uning faoliyatiga bevosita yoki bilvosita ta'sir ko'rsatadigan iqtisodiy muhit elementlaridan iborat.

Ichki omillar biznes subyektining o'z nazorati ostida bo'lgan omillar majmuasi hisoblanadi. Ular korxonalar faoliyatining samaradorligini belgilaydi va rahbariyat tomonidan boshqarilishi mumkin. Ichki omillar tarkibiga moliyaviy resurslar, mehnat resurslari, moddiy-texnik baza, boshqaruv tizimi, ishlab chiqarish texnologiyasi, buxgalteriya hisobi va ichki nazorat tizimi, korporativ madaniyat hamda marketing strategiyasi kiradi.

Birinchi muhim ichki omil — moliyaviy resurslardir. Korxonaning yetarli miqdordagi pul mablag'lari, ustav kapitali, foydasi, kredit mablag'lari va investitsion manbalarga ega bo'lishi uning faoliyatini barqaror yuritish imkonini beradi.

Ikkinchi ichki omil — mehnat resurslari hisoblanadi. Xodimlarning malakasi, tajribasi, kasbiy bilimlari va mehnatga bo'lgan munosabati biznes subyektining natijalariga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Yuqori malakali kadrlar ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi, xizmat sifatini yaxshilaydi hamda innovatsion g'oyalarni amaliyotga joriy etishga yordam beradi.

Uchinchi omil — moddiy-texnik bazadir. Korxonaning asosiy vositalari, texnologik uskunalari, ishlab chiqarish binolari, transport vositalari va boshqa moddiy aktivlari uning ishlab chiqarish quvvatini belgilaydi.

To'rtinchi muhim omil — boshqaruv tizimidir. Korxonada boshqaruv qarorlarining ilmiy asosda qabul qilinishi, vakolat va javobgarlikning aniq taqsimlanishi, rejalashtirish hamda nazorat mexanizmlarining mavjudligi biznes subyektining samarali faoliyat yuritishini ta'minlaydi.

Beshinchi ichki omil — buxgalteriya hisobi va ichki nazorat tizimidir. Har bir xo'jalik operatsiyasining hujjatlashtirilishi, hisob registrlarida to'g'ri aks ettirilishi va moliyaviy hisobotlarda haqqoniy ko'rsatilishi korxonalar faoliyatini boshqarishda muhim ahamiyat kasb etadi. Buxgalteriya hisobi orqali rahbariyat korxonaning aktivlari, majburiyatlari, daromadlari, xarajatlari va moliyaviy natijalari haqida ishonchli axborotga ega bo'ladi.

Oltinchi ichki omil — marketing strategiyasidir. Mahsulot yoki xizmatlarni bozorga chiqarish, iste'molchilar talabini o'rganish, narx siyosatini belgilash va reklama faoliyatini samarali tashkil etish korxonaning daromad olish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Yettinchi omil — korporativ madaniyat va ichki muhitdir. Xodimlar o'rtasidagi munosabatlar, mehnat intizomi, rag'batlantirish tizimi hamda rahbariyat bilan xodimlar o'rtasidagi hamkorlik korxonaning umumiy ish samaradorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Ijroviy ichki muhit xodimlarning tashabbuskorligini oshiradi va korxonalar maqsadlariga erishishga xizmat qiladi.

Tashqi omillar biznes subyektining bevosita nazoratidan tashqarida shakllanadi. Ular korxonalar faoliyatiga ta'sir ko'rsatadi, biroq rahbariyat ushbu omillarni to'liq boshqara olmaydi. Shu sababli biznes subyekti tashqi muhitni muntazam tahlil qilib borishi va unga moslashuvchan strategiyalar ishlab chiqishi zarur. Tashqi omillar tarkibiga iqtisodiy, huquqiy, siyosiy, ijtimoiy-demografik, texnologik, ekologik va raqobat omillari kiradi.

Birinchi tashqi omil — iqtisodiy muhitdir. Inflyatsiya darajasi, valyuta kursi, foiz stavkalari, soliq yuki, aholining xarid qobiliyati va umumiy iqtisodiy o'sish sur'atlari biznes subyekti faoliyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Masalan, inflyatsiya darajasining oshishi xomashyo va materiallar narxining ko'tarilishiga, bu esa mahsulot tannarxining ortishiga sabab bo'lishi mumkin.

Ikkinchi tashqi omil — huquqiy muhitdir. Korxonalar o'z faoliyatini amaldagi qonunchilik, soliq kodeksi, mehnat qonunchiligi, buxgalteriya hisobi standartlari va boshqa normativ-huquqiy hujjatlar asosida yuritadi. Huquqiy talablarning o'zgarishi biznes subyektining hisob siyosati, soliq majburiyatlari va shartnomaviy munosabatlariga ta'sir ko'rsatadi.

Uchinchi omil — siyosiy muhit hisoblanadi. Davlatning iqtisodiy siyosati, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash choralari, bojxona tartiblari va investitsion siyosati korxonalar faoliyatining rivojlanish imkoniyatlarini belgilaydi. Siyosiy barqarorlik biznes uchun qulay muhit yaratadi, iqtisodiy va institutsional o'zgarishlar esa investitsion qarorlarni yanada puxta rejalashtirishni talab etadi.

To'rtinchi omil — ijtimoiy-demografik muhitdir. Aholi soni, yosh tarkibi, daromad darajasi, iste'mol odatlari va mehnat bozorida o'zgarishlar korxonalar mahsulotlariga bo'lgan talabga bevosita ta'sir qiladi. Masalan, aholining daromadi oshishi iste'mol hajmining kengayishiga va yangi mahsulot hamda xizmatlarga talab ortishiga xizmat qilishi mumkin.

Beshinchi tashqi omil — texnologik muhitdir. Raqamli texnologiyalar, avtomatlashtirish, elektron savdo, sun'iy intellekt va axborot tizimlarining rivojlanishi biznes subyektlari faoliyatini tubdan o'zgartirmoqda. Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish korxonalar samaradorligini oshiradi.

Oltinchi omil — raqobat muhitidir. Bozorda faoliyat yuritayotgan raqobatchilar soni, ularning narx siyosati, mahsulot sifati va marketing faoliyati biznes subyektining strategiyasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Raqobat kuchli bo'lgan bozorlarda korxonalar mahsulot sifati oshirish, xarajatlarni optimallashtirish va mijozlarga qo'shimcha qiymat yaratishga intiladi.

Yettinchi tashqi omil — ekologik muhitdir. Tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, chiqindilarni kamaytirish hamda ekologik xavfsizlik talablariga rioya qilish zamonaviy biznes faoliyatining muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Ekologik talablarning kuchayishi korxonalardan barqaror rivojlanish tamoyillariga amal qilishni va ekologik mas'uliyatni yanada kuchaytirishni talab etadi (1-jadval).

1-jadval. Biznes subyektlari faoliyati samaradorligini oshirishga ta'sir etuvchi ichki va tashqi omillar⁴.

№	Omil turi	Omil nomi	Mazmuni	Biznes faoliyatiga ta'siri	Ta'sir darajasi (%)
1	Ichki omil	Moliyaviy resurslar	Pul mablag'lari, kapital va investitsiyalar mavjudligi	Korxonalar likvidligi va to'lov qobiliyatini oshiradi	25%
2	Ichki omil	Mehnat resurslari	Xodimlar soni va malakasi	Mehnat unumdorligini oshiradi	18%
3	Ichki omil	Texnologik baza	Zamonaviy uskunalar va texnologiyalar	Mahsulot sifati va ishlab chiqarish hajmini oshiradi	15%
4	Ichki omil	Boshqaruv tizimi	Rahbarlik va nazorat mexanizmi	Qaror qabul qilish samaradorligini oshiradi	12%
5	Ichki omil	Marketing strategiyasi	Bozorni o'rganish va reklama	Savdo hajmini oshiradi	10%
6	Ichki omil	Korporativ madaniyat	Xodimlar o'rtasidagi munosabat	Ish samaradorligini yaxshilaydi	5%
7	Ichki omil	Innovatsion faoliyat	Yangi texnologiyalarni joriy etish	Raqobatbardoshlikni oshiradi	15%
8	Tashqi omil	Inflyatsiya	Narxlar umumiy darajasining oshishi	Xarajatlarni oshishiga olib keladi	20%
9	Tashqi omil	Soliq siyosati	Soliq stavkalari va imtiyozlar	Sof foyda hajmiga ta'sir qiladi	17%
10	Tashqi omil	Valyuta kursi	Milliy valyuta kursining o'zgarishi	Import-eksport operatsiyalariga ta'sir qiladi	14%
11	Tashqi omil	Raqobat muhiti	Bozordagi raqobatchilar soni	Narx va sifat siyosatiga ta'sir qiladi	13%

4 Muallif ishlanmasi

№	Omil turi	Omil nomi	Mazmuni	Biznes faoliyatiga ta'siri	Ta'sir darajasi (%)
12	Tashqi omil	Kredit foiz stavkalari	Bank kreditlari qiymati	Investitsion faollikka ta'sir qiladi	10%
13	Tashqi omil	Davlat siyosati	Qo'llab-quvvatlash va tartibga solish	Biznes rivojlanishiga sharoit yaratadi	8%
14	Tashqi omil	Texnologik rivojlanish	Raqamli iqtisodiyot va IT	Ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi	9%
15	Tashqi omil	Ekologik talablar	Atrof-muhitni muhofaza qilish	Qo'shimcha xarajatlar yuzaga keladi	5%

Jadval ma'lumotlari biznes subyekti faoliyatiga ta'sir qiluvchi ichki va tashqi omillarning iqtisodiy samaradorlikka turlicha darajada ta'sir ko'rsatishini ifodalaydi. Ichki omillar tarkibida moliyaviy resurslar, boshqaruv tizimi, texnologik baza va mehnat resurslari korxonalar faoliyatining barqarorligini ta'minlovchi asosiy omillar sifatida namoyon bo'lmoqda. Ayniqsa, moliyaviy resurslarning yetarliligi ishlab chiqarish jarayonining uzluksizligini ta'minlash, investitsion loyihalarni moliyalashtirish hamda korxonaning to'lov qobiliyatini saqlab qolishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish va malakali kadrlarning mavjudligi ishlab chiqarish samaradorligini oshirib, biznes subyekting bozordagi raqobatbardoshligini mustahkamlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Kichik biznes subyektlari mamlakatimiz iqtisodiy tizimining muhim tarkibiy qismlaridan biri bo'lib, hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi, aholi farovonligini oshirish va infratuzilmani modernizatsiya qilish jarayonlarida muhim ahamiyat kasb etadi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatida innovatsiyalarning keng qo'llanilishi tadbirkorlik faoliyatini boshqarish samaradorligi bilan bevosita bog'liqdir.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari faoliyatiga innovatsion iqtisodiyot talablari asosida yangi texnologiyalarni joriy etish mamlakat iqtisodiy rivojlanishini ta'minlovchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Innovatsiyalarni amaliyotga tatbiq etish ishlab chiqarish assortimenti va samaradorligini oshirish, raqobatbardoshlikni kuchaytirish hamda bozor sharoitlariga tez moslashishni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, kichik biznes subyektlari faoliyati rivojlanishiga ta'sir qiluvchi ichki va tashqi omillarni chuqur tahlil qilish korxonalar faoliyatining istiqboldagi rivojlanish yo'nalishlarini belgilashda muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega. Ayniqsa, bozor iqtisodiyoti sharoitida biznes subyektlari doimiy ravishda o'zgarib borayotgan iqtisodiy muhitga moslashishga intilmoqda. Shu sababli korxonalarda strategik boshqaruv tizimini shakllantirish, tashqi muhit omillarini muntazam monitoring qilish hamda mehnat unumdorligi va innovatsion mahsulotlar hajmini oshirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Shuningdek, raqamli texnologiyalar va zamonaviy boshqaruv tizimlaridan samarali foydalanish orqali kichik biznes subyektlari faoliyatini takomillashtirish, omillar ta'sirini aniqlovchi muntazam tahlillarni olib borish, boshqaruvni optimallashtirish, xarajatlarni kamaytirish va xizmatlar sifatini yaxshilash imkoniyati kengayadi. Bu esa kichik biznes subyektlari faoliyatining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Ijtimoiy omillarni hisobga olgan holda biznes yuritish investitsion jozibadorlikni ham oshiradi. Investorlar ijtimoiy mas'uliyatli va barqaror rivojlanishga yo'naltirilgan korxonalarga ko'proq ishonch bildiradi. Ayniqsa, xalqaro investorlar ekologik xavfsizlik, mehnat sharoiti va korporativ boshqaruv standartlariga amal qiluvchi kompaniyalarga ustuvor ahamiyat qaratadi.

Mamlakatimizda ham ijtimoiy yo'naltirilgan iqtisodiy siyosat biznes rivojlanishining muhim omillaridan biri sifatida qaralmoqda. Davlat tomonidan aholi bandligini ta'minlash, kambag'allikni qisqartirish, yoshlarni qo'llab-quvvatlash va xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishga qaratilgan dasturlar izchil amalga oshirilmoqda. Mazkur chora-tadbirlar biznes subyektlari uchun yangi iqtisodiy imkoniyatlarni shakllantirmoqda⁵.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: "O'zbekiston", 2023.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 28.01.2022-yildagi "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-sonli Farmoni, <https://lex.uz/ru/docs/-5841063>
3. Yo'ldoshev, Q., & Abdurahmonov, Q. X. Ijtimoiy iqtisodiyot va menejment asoslari. – Toshkent: "Iqtisodiyot", 2020. – 74–82-betlar.

⁵ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni. 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida. - Toshkent: Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 2022. - 41–46-bandlar.

4. Qobilov, Sh. R. Mehnat iqtisodiyoti va inson resurslarini boshqarish. – Toshkent: “Fan va texnologiya”, 2021. – 116–124-betlar.
5. Ergashev, A. E. Korporativ ijtimoiy mas’uliyat va biznes etikasi. – Toshkent: “Innovatsion rivojlanish”, 2022. – 58–67-betlar.
6. Karimov, B. A. Kichik biznes va tadbirkorlik asoslari. – Toshkent: “Iqtisodiyot”, 2021. – 95–108-betlar.
7. Rasulov, A. M. Biznesni boshqarish va strategik rivojlantirish. – Toshkent: “Fan”, 2022. – 132–145-betlar.
8. Porter, M. E. Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. – New York: Free Press, 1985.
9. Kotler, P., & Keller, K. L. Marketing Management (15th ed.). – Pearson Education, 2016.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 5 (3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>